

fortiori hoc jure gauderet, si Rescriptum ad ipsum fuisset directum in forma commissoria. Posito, quod a Suprema Curia aut a Principe juberetur assistere tali matrimonio, oblato libello deberet indicare obreptionem aut subreptionem hujus dispensationis, ac petere, ut absolvatur ab obligatione assistendi huic matrimonio; & si nullitatem dispensationis in foro externo non posset sufficienter probare, simpliciter denegare deberet suum ministerium ad hunc contractum. *Pontas.*

NOTA. Si impedimentum, etsi certum, in foro externo probari nequit, æquivalet occulto, & Parochus tenetur assistere.

CASUS XXIX. Thysrus & Angela consanguinei in quarto gradu impetrarunt dispensationem a Pontifice, qui paulo post obiit. Officialis de morte Pontificis certior factus non vult subscribere dispensationem.

ꝑ. Authores quidem hac super re non conveniunt: nihilominus tamen, si in Rescripto nihil reperitur veritati contrarium, Officialis potest & debet illud subscribere: agitur enim hic tantum de Rescripto gratiæ, non justitiæ, circa quod solum potestas commissarii delegati expirat per mortem delegantis. *Quando gratia est facta, ait Rebuffus, quamvis non executata, cum quæsitum sit jus ad rem, vel certe jus impetrandi officium judicis vel executoris, tunc non expirat morte concedentis.* Hæc praxis est universaliter recepta, non solum in Gallia, sed etiam in aliis provinciis. *Pontas.*

CASUS XXX. Theopistus & Lucia affines in quarto gradu obtinuerunt Roma dispensationem directam ad Officialem Dioecesanum; ipsi vero adierunt Episcopum pro subscriptione.

ꝑ. Quia usus modernus obtinuit, ut Papa non dispense per semetipsum, sed dispensationem committat Officiali, Episcopus non potest subscribere Rescriptum dispensationis; cum ipsi ad hoc non sit delegata potestas. Unde sequitur, necesse esse, ut si Episcopus non habeat Officialem, sed tantum locumtenentem, hunc creet in Officialem ad hoc, seu ad hunc effectum. *Pontas.*

NOTA. Cum Officialatus non sit dignitas ex jure perpetua, sed revocabilis ad nutum Episcopi, imo possint constitui plures Officiales simul, nil repugnat, quin Episcopus possit seipsum gerere pro Officiali ad actum singularem, sicut & Papa potest agere, quæ sunt suorum Officialium. Requiretur tamen in Episcopo gradus Doctoratus, qui requiritur in Officialibus; quia censetur a Papa electa peritia personæ.

CASUS

CASUS XXXI. Titianus & Anna consanguinei in gradu prohibito obtinuerunt Roma Dispensationem in forma commissionis directam ad Officialem Dioecesanum. Mortuis autem interea & Officiali & Episcopo, novus Episcopus constituit alium Officialem.

ꝑ. Possunt adire hunc novum Officialem pro executione Rescripti, si in commissione non exprimat proprium Officialis aut Episcopi nomen. Observandum, quod commissiones semper dirigantur ad Officialem illius Dioecesis, in qua degit puella vel vidua, si vir est in alia Dioecesi. Et juxta Pyrrhum Corradum nequidem liceret Episcopo vel Officiali Dioecesis, in qua moratur vir, subscribere, etsi per errorem ad eum directa fuisset Dispensatio. *Pontas.*

CASUS XXXII. Attalus Presbyter Dioecesis *Ausæ novæ* in Catalonia Romam misit supplicationem pro impetranda Dispensatione in impedimento matrimonii Joannem inter & Mariam consanguineos in quarto gradu: Rescriptum Pontificium erat inscriptum *Episcopo Ausæ novæ, vel ejus Vicario.* Interea autem ante executionem Rescripti obiit Episcopus.

ꝑ. Vicarius Generalis Sede vacante nominatus a Capitulo non potest exequi hoc Rescriptum; cum non sit Vicarius Episcopi. Sic fuit decisum a S. Congregatione Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum 24. Maii 1621. *Pontas.*

CASUS XXXIII. Christianus Episcopus Osnabruensis vehementer sollicitatur a Friderico catholico pro Dispensatione, ut possit ducere Estherem puellam hæreticam; eo quod rerum suarum summa pendeat ex hoc matrimonio, puellaque promiserit, se Religionem catholicam amplecturam, quamgrimum per matrimonium collocata fuerit extra potestatem patris sui pariter hæretici.

ꝑ. Cum Jus naturale, divinum, & humanum adversetur ejusmodi matrimoniis, Episcopus absque gravi peccato non potest concedere talem Dispensationem; quia sic hæreticus admitteretur ad receptionem Sacramenti, & Parochus daretur anxia committendi peccatum grave, siue sit ipse minister, siue sint contrahentes. Verum est, quosdam Pontifices quandoque in similibus dispensasse; sed præter hoc, quod eorum potestas sit amplior ac magis extensa, facile probari posset, ejusmodi matrimonia plerumque fuisse infausa. *Pontas.*

NOTA. Cum multæ personæ sanctæ primis quatuor sæculis contraxerint cum gentilibus vel hæreticis absque Dispensatione, non obstat univèrsim Jus naturale ac divinum, ubi in casu particulari cessat periculum perversionis, ac potius adest spes certa conversionis.

Dist. Cas. Consc. Tom. I.

11

CA

CASUS XXXIV. Juditha puella pauper abjurato Calvinismo matrimonium contraxit in Ecclesia Calvinistarum cum Ambrosio hæretico prædivite, consanguineo suo in tertio gradu.

ꝑ. Hoc matrimonium initum absque Dispensatione Papali est nullum; & Juditha non potuit absque peccato mortali nubere hæretico, & quidem extra Ecclesiam Catholicam. *Pontas.*

NOTA. Non est moris in Germania, converso uno vel utroque conjugum acatholicorum revalidare *particulatim* conjugia contracta cum impedimento juris positivi.

CASUS XXXV. Edmundus Episcopus amplæ Diœcesis in Gallia credidit se posse dispensare cum Petro & Joana consanguineis aut affinibus in tertio aut quarto gradu ad contrahendum matrimonium; quod & contraxerunt obtenta ab Episcopo Dispensatione.

ꝑ. Cum hæc dispensandi disciplina non sit uniformis in toto Regno, Episcopi conformare se debent consuetudini in cujuslibet Diœcesi introductæ, quin aliquid innovare possint. Hinc si Prædecessores Edmundi tales Dispensationes concesserunt, valida est & hæc, quam concessit Petro & Joannæ. Observandum tamen est 1. Quod Papa consuetudinem hanc dispensandi præscripsit contra Episcopos. 2. Quod Episcopus possit dispensare in gradibus prohibitis, dum impedimentum est occultum, & ex dilatione matrimonii posset oriri scandalum. 3. Idem dicendum de impedimentis occultis, dum partes contrahentes non possunt facile recurrere ad Papam. 4. Dum impedimentum est publicum, regulariter loquendo solus Papa dispensare potest. 5. Episcopus potest dispensare in impedimentis dirimentibus occultis, quæ tantum sunt juris Ecclesiastici, & præcesserunt matrimonium bona fide absque necessaria Dispensatione contractum. *Pontas.*

CASUS XXXVI. Fulcianus Diœcesanus Briocensis & Christiana Diœcesana Venetensis, consanguinei aut affines in quarto gradu, cum ob extremam paupertatem, aut inevitabile scandalum, quod ex dilatione matrimonii oriretur, non possint recurrere Romam pro impetranda Dispensatione, eam impetrant ab Episcopo Venetensi.

ꝑ. Hæc Dispensatio non sufficit; sed opus est, ut & Fulcianus Dispensationem obtineat a suo Episcopo Briocensi: cum enim impedimentum commune sit utrique parti, utriusque etiam inhabilitas ad ineundum contractum matrimoniale per Dispensationem tolli debet. Episcopus autem non habet

habet jus tollendi per Dispensationem inhabilitatem personæ extradiœcesanæ; quia Dispensatio est actus jurisdictionis, quæ restringitur intra limites propriæ Diœcesis, & ultra extenuari non potest. Hinc quilibet horum contrahentium indiget speciali Dispensatione a suo proprio Episcopo. *Pontas.*

NOTA. Vide Casum 46. ubi oppositum a quibusdam tanquam probabile asseritur.

CASUS XXXVII. Eugipius Diœcesanus Herdensis anno ætatis decimo octavo emisit votum virginittis & perpetuæ castitatis; & post biennium contraxit matrimonium absque ulla Dispensatione Pontificia. Quapropter accedit Episcopum suum pro obtinenda Dispensatione in ordine ad licite petendum debitum conjugale.

ꝑ. Si Episcopi Herdenses semper consueverunt hujusmodi Dispensationes concedere, Eugipius licite utitur hac Dispensatione; quæ tamen foret inutilis, si Episcopus præfatus non est in possessione hujus juris dispensandi. *Pontas.*

CASUS XXXVIII. Almarius peccavit cum sorore conjugis suæ, obtinuitque ab Episcopo suo Dispensationem, ut possit petere debitum conjugale. Post mensem autem mortuus est Episcopus, qui concessit hanc Dispensationem.

ꝑ. Almarius non indiget nova Dispensatione: *Gratia enim morte non perimitur concedentis.* *Pontas.*

CASUS XXXIX. Proculus vult ducere Bibianam, quam contraxit affinitatem in secundo gradu, eoquod occulte peccasset cum Mævia consanguinea Bibianæ in eodem gradu, petitque a Vicario Generali Sede vacante Dispensationem ex sequentibus motivis. 1. Quod per annum jam vivant instar mariti & uxoris, habeant prolem, & pro conjugatis reputentur. 2. Quod ratione paupertatis non possint recurrere Romam. 3. Quod absque scandalo non possint separari. 4. Quia ex separatione Proculi & Bibianæ Mævia incurreret in suspicionem apud Sempronium maritum suum, & propterea male haberetur ab eo.

ꝑ. Si omnia in expositione allata veritate nitantur, sentiendum est, Vicarium Generalem posse dispensare. *Pontas.*

CASUS XL. Artemidorus Lameci in Lusitania Officialis pro subscriptione Dispensationis Pontificiæ in impedimento matrimonii dirimente exegit duos florenos pro se, unum pro Actuario seu Promotore, ac dimidium pro Scriba.

ꝑ. Si Officialis iste jam aliunde habet sufficiens salarium, incurrit excommunicationem, & dispensatio per hanc exemptionem

tionem redditur nulla; si autem tale non habet, potest pro subscriptione quidpiam exigere, etsi sub pœna excommunicationis ipso facto quidpiam ab impetrantibus recipere prohibeatur; Dispensatioque est valida. Quod attinet Promotorem & Scribam, cum non sint nominati in Rescripto, non incurrunt ullam pœnam, etiamsi exigent aliquid ultra suum justum salarium, nec Dispensatio redditur invalida. *Pontas.*

NOTA. Hinc patet, quanta Papæ & Episcopis incumbat obligatio, suis officialibus providendi de justo salario.

CASUS XLI. Pipinus Tutor & consanguineus Gertrudis in secundo gradu peccavit cum ea. Ex consilii Confessarii sui recurrit Romam pro obtinenda Dispensatione ad contrahendum cum ea matrimonium. Rescriptum, in quo quidem dabatur licentia ducendi Gertrudem, sed nulla de impedimento & Dispensatione fiebat mentio, fuit directum in forma commissoria ad Episcopum Dicecesanum. In supplicatione insuper reticebatur qualitas Tutoris.

q. Confessarius non potuit absque peccato tale Consilium suggerere Pipino, nisi causæ subtitulerint gravissimæ petendi Dispensationem. Quod Rescriptum expresse non meminerit Dispensationis super impedimento, præsumendum est contigisse ex errore Scribæ exarantis Rescriptum, intentionem autem Papæ fuisse concedendi Dispensationem. Ex eo, quod qualitas Tutoris in supplicatione non fuerit exposita, non vitiat Rescriptum. Episcopus ergo potest illud tuto exequi. *Pontas.*

CASUS XLII. Albinus obtinuit Dispensationem Pontificiam ad contrahendum matrimonium cum Leonarda consanguinea sua in quarto gradu; sed mutata voluntate renunciat Dispensationi, idque declarat Leonardæ. Post duos annos de novo vult eam ducere.

q. Tuta conscientia potest uti hac Dispensatione; dummodo Papa eam non revocaverit. *Pontas.*

CASUS XLIII. Herculanus vult ducere Antoniam; sed intercedit impedimentum impediens.

q. Episcopus potest in eo dispensare; & hæc consuetudo habet vim legis. *Pontas.*

CASUS XLIV. Ceranus omni sublata mora vult contrahere matrimonium; & obtinet Dispensationem in præmittendis denunciationibus.

q. Si non subsit ratio legitima petendi hanc Dispensationem, Episcopus non potest eam concedere. Rationes autem legitimæ in hoc dispensandi sunt metus male fundatæ aut

aut malitiosæ oppositionis; gravis suspicio inferendi contrahentibus maleficii; metus derisionis, contemptus aut odii; periculum scandali; imminens tempus Adventus & Quadragesimæ; periculum mortis &c. *Pontas.*

CASUS LXV. Potestne Episcopus dispensare cum pauperibus suæ Dicecesis in quarto gradu consanguinitatis?

q. Potest, etiamsi speciali hac de re Indulto instructus non sit; paupertas enim Dicecesanorum suorum & prærogativa Episcopalis hanc ei potestatem tribuunt, quæ se non solum extendit ad Dispensationes in contrahendis, sed etiam in contractis matrimoniis. *Fromageau.*

CASUS XLVI. Episcopus quidam dispensavit cum una parte, & remisit alteram ad proprium suum Episcopum pro obtinenda Dispensatione. Matrimonium nihilominus fuit celebratum absque altera Dispensatione. Num valide?

q. Matrimonium hoc est invalidum; etsi aliqui putent, solum sufficere Dispensationem illius Episcopi, in cujus Dicecesi celebratur matrimonium, quando partes contrahentes sunt ex diversis Dicecesibus. *Fromageau.*

NOTA. Vide Casum. 36.

CASUS XLVII. Mævius petit Dispensationem in forma pauperum, quin sit pauper.

q. Dispensatio hæc est nulla, nec mandari potest executioni. Officialis eam subscribere non debet, si credit subreptitiam. *Fromageau.*

CASUS XLVIII. Filiusfamilias & filiafamilias obtinuerunt Dispensationem in forma pauperum; eoquod nulla adhuc bona possideant, eaque omnia sub dominio parentum hærerent. Mortuis post biennium utriusque parentibus, in quorum bona successerant, primum Dispensatione hac usi sunt.

q. Non possunt uti hac Dispensatione; & si nihilominus contraxerunt matrimonium, necesse est, ut se separent, & ad Pœnitentiarium confugiant. Obtento Rescripto privatim renovare debent consensum suum. *Fromageau.*

NOTA. Vide Casum 23.

CASUS XLIX. Petrus consanguineus Margarithæ in tertio gradu ex linea materna impetravit Dispensationem ad contrahendum cum ea matrimonium. Post aliquod tempus reperit, se etiam esse consanguineum cum ea in quarto gradu ex linea paterna. Num Dispensatio facta in tertio gradu includit etiam Dispensationem in quarto hoc gradu?

ꝛ. Quando inter personas contrahentes reperiuntur plura impedimenta, in supplicatione ad Papam omnia alleganda sunt; hoc ni fiat, Dispenſatio eſt nulla, ut & matrimonium ſubſecutum. Si ex ignorantia aut bona fide non fuit allegatum aliquod impedimentum, cujus nulla habebatur notitia, Epiſcopus in eo diſpenſare, ac matrimonium validum reddere poteſt, etiamſi Partes contrahentes mutuo conſenſu ſe ſeparare vellent. Proles ex matrimonio bona fide contracto, ac habito pro valido ſunt legitimæ. *Fromageau.*

NOTA. Diſpenſatio impedimento difficilioris Diſpenſationis cenſeri poteſt diſpenſatum & alterum per ignorantiam ab Oratore paupere omiſſum.

CASUS L. Petrus contraxit matrimonium cum Catharina, ex eaque habet duas proles; ante contractum matrimonium autem peccavit cum Margaritha matre uxoris ſuæ, fovitque hoc turpe commercium etiam durante matrimonio. Præterea ſunt perſonæ Pauperes, quibus ruri in eadem domo ſimul commorandum eſt. Quid agendum in hoc caſu?

ꝛ. Si hoc impedimentum, ex quo matrimonium redditur nullum, occultum eſt, Epiſcopus in eo diſpenſare poteſt; ſufficitque, ſi Petrus ſecreto matrimonium hoc renovet, & indicando uxori, in prima celebratione vitium quoddam exiſtiſſe, ejusdem conſenſum de novo petat. *De Lamet.*

NOTA. In hoc etiam diſpenſare poſſunt Regulares privilegiati. Vide Grueber. *De Privilegiis Religioſorum* Tract. 4. Diſp. 3. Sect. 5. Concluſ. 3.

CASUS LI. Duo in matrimonio quodam intervenerant impedimenta; & ſuper uno tantum impetrata eſt Pontificis Diſpenſatio.

ꝛ. Matrimonium hoc nullum eſt; & hinc de novo Romanam recurrentum, duplexque impedimentum exponendum eſt, ut proles ex eo ſuſceptæ in foro civili habeantur pro legitimis. *De Lamet.*

NOTA. Vide Diſta Caſ. 49.

CASUS Conjugatus quiſpiam commiſit adulterium cum puella.

ꝛ. Poteſt eam ducere poſt mortem uxoris ſuæ, matrimoniumque eſt validum, ſi non peccavit cum ea ſub promiſſione futuri matrimonii. Si autem promiſſet, ſe eam ducturum poſt mortem conjugis ſuæ, eſſet impedimentum dirimens, in quo diſpenſare deberet Papa. *Fromageau.*

CASUS LIII. Petrus habet filium naturalem ex Maria. Poteſtne hunc filium in matrimonium dare nepti ſuæ?

ꝛ. Non poteſt abſque Diſpenſatione Pontificia. *Fromageau.*

ꝛ. CASUS LIV. Conſobrinus vult ducere conſobrinam. Poſſuntne petere Diſpenſationem?

ꝛ. Eccleſia prohibet Diſpenſationem peti abſque cauſa legitima; hinc ſi Perſonæ, de quibus agitur, habent ejusmodi cauſas, poſſunt petere Diſpenſationem. Obſervandum hic eſt, quod, ſi cauſæ etiam eſſent legitimæ, eæ tamen non fuiſſent expreſſæ in supplicatione ad Curiam Romanam, impetrantes non poſſunt uti Diſpenſatione *ſine cauſa*, ſi autem eæ fuerunt expreſſæ, & Diſpenſatio tamen fuit conceſſa *ſine cauſa*, impetrantes ea poſſunt uti *Fromageau.*

CASUS LV. Poteſtne impetrari Diſpenſatio in tertio gradu?

ꝛ. Papa poteſt diſpenſare in hoc gradu, qui tantum eſt juris Eccleſiaſtici: aliæ tamen diſpenſandi cauſæ requiruntur, quam reciprocus partium amor & affectio. *Fromageau.*

CASUS LVI. Petitur Romæ Diſpenſatio in impedimento conſanguinitatis; ſupplicantes autem non exprimunt inceſtum prius commiſſum.

ꝛ. Hoc impedimentum ex inceſtu proveniens debet exprimi in Pœnitentiaria, non in Dataria; hoc ſi factum fuit. Officialis poteſt ſubſcribere ejusmodi Diſpenſationem. *Fromageau.*

CASUS LVII. Titius obtinet Diſpenſationem in impedimento dirimente matrimonium, quod vult contrahere cum Bertha. Quæritur, utrum etiam Bertha de hoc impedimento certior facta teneatur petere Diſpenſationem.

ꝛ. Non tenetur; quia in contractibus Diſpenſatio conceſſa uni parti contrahentium ſe extendit etiam ad alteram partem; impedimentum enim ablatum uni parti non poteſt ſubſiſtere in altera parte. *Navarr. in 1. p. de diſp. matr. & Roſig. C. B.*

CASUS LVIII. Franciſcus impetravit Diſpenſationem in impedimento affinitatis; ſed exprimendo peccatum commiſſum cum ſua affine, non ſimul declaravit animum ac intentionem, qua illud commiſit, ut ſcilicet facilius obtineret Diſpenſationem.

ꝛ. Diſpenſatio eſt nulla: quamvis enim Authores non conveniant circa validitatem aut nullitatem Diſpenſationis in conſanguinitate aut affinitate, dum in supplicatione non